

РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
Београд
Радослава Грујића 11

Госпођа Мирјана Андрић
директор

Предмет: Изградња гондоле на Београдској тврђави

Поштована госпођо Андрић,

Обраћамо Вам се испред најреферентнијих стручних удружења, научних тела и грађанских асоцијација које се баве заштитом културног наслеђа у Србији, поводом вести о могућем пројекту изградње гондоле (жичаре) која би спојила Београдску тврђаву и Ушће, а чији су инвеститори Град Београд и Министарство трговине, туризма и телекомуникација.

Имајући у виду све стручне и међународне принципе заштите наслеђа и културно-историјских целина, међународне конвенције о очувању културних предела, археолошких налаза, историјских целина и вредности наслеђа за друштво ратификоване од стране Републике Србије, као и Закон о заштити културних добара Републике Србије и Закон о планирању и изградњи Републике Србије, затечени смо до сада предузетим и одобреним корацима од стране надлежних тела. Сматрамо недопустивим да се Београдска тврђава, која је заштићена као непокретно културно добро од изузетног значаја за Републику Србију и од стране Републике Србије стављена на Тентативну листу за номинацију за УНЕСКО Листу светске баштине, на најгрубљи начин девастира и обезвређује предвиђеном изградњом ни у ком случају потребне, километар дугачке конструкције гондоле.

Београдска тврђава, као кључна историјска и културна тачка за разумевање различитих цивилизација и развоја Београда, мора бити очувана у својој целости, укључујући и визуре на ово културно добро. Сматрамо да је њено свеобухватно очување - које гарантују Закон о заштити културних добара Републике Србије, Закон о просторном плану Републике Србије за 2010-2020 (Службени гласник Републике Србије, бр. 88/2010) који одређује Београдску тврђаву као приоритетно културно подручје које ужива посебан третман, Генерални урбанистички план Београда, План генералне регулације грађевинског подручја седишта јединица локалне самоуправе - Град Београд целине I-XIX, бројне међународне и европске конвенције, као и стручни и научни стандарди - неопходно да би се сачувале специфичности и културни и историјски идентитет Београда и Србије. Свака интервенција која није у складу са интегративним очувањем Београдске тврђаве, значила би неповратни и ненадокнадиви губитак за садашње и будуће грађане Београда, Србије, Европе и света. Када је у питању овај конкретни пројекат, стручна јавност је јасно и недвосмислено уједињена у апелу за спречавање градње гондоле, и са тим у вези смо покренули Петицију против градње гондоле, коју је потписало преко 13.000 грађана и велики број стручњака у области културе, очувања културног наслеђа и архитектуре.

Након детаљне анализе до сада доступних докумената, услова и планова који дају могућност за изградњу гондоле, истичемо да није јасно којим критеријумима је Републички завод за заштиту споменика културе, као централна служба заштите непокретних културних добара, била вођена приликом издавања аката који омогућавају пројекат изградње гондоле, упркос следећим чињеницама и законским обавезама:

1. Упркос чињеници да је Београдска тврђава културно добро од изузетног значаја за Републику Србију, у вези чије заштите Републички завод за заштиту споменика културе има обавезу да примењује Закон о културним добрима и гарантује јединствену примену међународних конвенција и других међународних аката на територији Републике (члан 80. Закон о културним добрима). Закон о културним добрима (члан 7), као и међународне конвенције чији је потписник Република Србија, гарантују очување целovitости, аутентичности и интегритета културних добара и очување свих слојева културно-историјских и амбијенталних целина, каква је Београдска тврђава. У складу са наведеним, једини Услови прихватљиви за очување културног добра Београдска тврђава су они који забрањују било какве интервенције на површини, археолошким слојевима и визурама културног добра који могу угрозити његова својства. С тим у вези, питање је на основу којих је то нових информација, археолошких и архитектонских истраживања, студија валоризације Београдске тврђаве и студија утицаја на наслеђе, Републички завод за заштиту споменика културе проценио да ће изградња гондоле моћи да унапреди, а не оштети слојеве, изгледе и визуре Београдске тврђаве као културног добра од изузетног значаја за РС и издао услове за предузимање мера техничке заштите за локацијске услове за изградњу гондоле Калемегдан – Ушће?
2. Упркос чињеници да Генерални урбанистички план Београда одређује ширу зону Београдске тврђаве као зону у којој је забрањена изградња високих објеката и као зону заштите визура, прецизно дефинисану и Картом трајних добара Београда (ГУП, Графички прилог б), а да План генералне регулације грађевинског подручја седишта јединица локалне самоуправе - Града Београда целине I-XIX, експлицитно забрањује „постављање далековода, жичаних сајли за алтернативни превоз и рекреацију, нарочито у подручју Београдске тврђаве и у њеним ширим визурама и акваторијалним обухватима”. Како Закон о планирању и изградњи прописује обавезу хијерархијске усклађености планских докумената, од највишег ка најнижем, поставља се отворено питање (против)законитости процедуре израде Плана детаљне регулације. Такође, с обзиром да је управо РЗЗСК приликом учешћа у процесу израде важећег Плана генералне регулације, дефинисао мере заштите експлицитно наводећи забрану постављања далековода, жичаних сајли за алтернативни превоз и рекреацију, нарочито у подручју Београдске тврђаве и у њеним ширим визурама и акваторијалним обухватима, остаје отворено питање, како је могуће да РЗЗСК у издавању Услова није доследно инсистирао на поштовању услова заштите који су гарантовани горепомнутим плановима, а који су истовремено једино адекватно решење за очување културног добра од изузетног значаја?

3. Упркос чињеници да је управо Републички завод за заштиту споменика културе - установа задужена за припрему транснационалне номинације "Границе Римског царства – Србија" - Београдску тврђаву одабрала као један од кључних локалитета номинације због важности римских каструма. Упис на Тентативну листу реализован је још 2015, а од тада Република Србија, Европска унија и други међународни фондови улажу средства у рад Републичког завода за заштиту споменика културе на изради Номинационог досијеа за Листу светске баштине, у сарадњи са партнерима из Хрватске, Румуније и Бугарске. Услови издати од стране РЗЗСК за потребе израде Плана детаљне регулације за гондолу Калемегдан-Ушће, градске општине Стари Град и Нови Београд (од 20.10.2017, реф. бр. 2/2257) доводе у питање овај пројекат од стратешког значаја за заштиту и промоцију културног наслеђа Србије, за међународну сарадњу у домену културног наслеђа, као и за репутацију Републике Србије и Мисије Републике Србије при УНЕСКО.
4. Упркос чињеници да РЗЗСК, као централна установа заштите, није успела да услови и омогући претходна детаљна археолошка ископавања и истраживања након којих би уопште могло да се разматра издавање услова заштите археолошког наслеђа за потребе издавања локацијских услова за изградњу гондоле, а што је претходни услов прописан Планом детаљне регулације за гондолу Калемегдан - Ушће.

Из свега наведеног сматрамо да *Услови чувања, одржавања и коришћења културних добара и добара која уживају претходну заштиту и мере заштите за потребе израде Плана детаљне регулације за гондолу Калемегдан-Ушће, градске општине Стари Град и Нови Београд* (од 20.10.2017, реф. бр. 2/2257), издати од стране Републичког завода за заштиту споменика културе, нису у складу са основним принципима очувања културног наслеђа, што је основа за обављање делатности и спровођење надлежности које су овој институцији поверени Законом о културним добрима, те исто следи и за у даљој процедури издате услови и мере техничке заштите за локацијске услове.

Стога тражимо од Вас, као директора институције од националног значаја, надлежне за очување непокретних културних добара Републике Србије, да покренете процедуру преиспитивања валидности и адекватности Услова и мера заштите издатих за потребе Плана детаљне регулације за гондолу Калемегдан-Ушће, од стране Републичког завода за заштиту споменика културе, као и околности које су довеле до издавања тих Услова и мера заштите чији је резултат угрожавања Београдске тврђаве, као културног добра од изузетног значаја.

Ми, долепотписани представници струке, науке и образовања у домену очувања културног наслеђа, стојимо Вам на располагању као подршка за формулисање даљих неопходних корака за заустављање овог пројекта, као и других интервенција које неповратно нарушавају културно и природно наслеђе Републике Србије. С тим у вези, молимо Вас за хитан састанак, као и одговор на упућено писмо.

С поштовањем,

Потписници:

Европа Ностра Србија
др Вишња Кисић, генерална секретарка

Европа Ностра, Хаг-Брисел
др Ирина Суботић, потпредседница

Друштво конзерватора Србије
арх. Катарина Максимов, председница

Српско археолошко друштво
др Адам Црнобрња, председник

Национални комитет ИКОМОС Србија
Бранка Шекарић, председница

Национални комитет ИКОМ Србија
Славко Спасић, председник

Археолошки институт, Београд
др Миомир Кораћ, директор

УНЕСКО Катедра за културну политику и менаџмент Универзитета уметности у
Београду

проф. др Милена Драгићевић Шешић, шеф катедре

Одељење за археологију Филозофског факултета Универзитета у Београду
проф.др Душан Михаиловић, управник

Одељење за историју уметности Филозофског факултета Универзитета у Београду
проф.др Лидија Мереник, управница

Институт за студије Подунавља, Београд
др Ђорђе Костић, председник

Центар за теоријску археологију, Филозофски факултет, Београдски универзитет
др Моника Милосављевић, руководилац

Институт за урбане политике
др арх. Ива Чукић, директорка

Докомомо Србија
др Тања Дамљановић Conley, председница

Асоцијација Независна културна сцена Србије
Лука Кнежевић Стрика, председник

Академија архитектуре Србије
арх. Бојан Ковачевић

Балканска музејска мрежа
др Татјана Цвјетићанин, председница УО

Мрежа за наслеђе Југоисточне Европе
арх. Милица Танасијевић, генерална секретарка

Београд, 27. марта 2019.